

Mottagare
Regionstyrelsen

Återrapportering av uppdrag. Utveckling av konstmuseets verksamhet

Förslag till regionstyrelsen

- Återrapporteringen av regionstyrelsens uppdrag 2023-05-30 § 182 tas emot.
- Regiondirektören får i uppdrag att bereda äskandet från Gotlands Museum och återkomma till budgetavstämningen hösten 2025.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen har fått i uppdrag av regionstyrelsen att återkomma till budgetberedningen 2025 kring behov kring utveckling av konstmuseiverksamheten, RS 2023-05-30 § 182. Dialog kring utvecklingen har förts med Gotlands Museum under år 2023 och 2024. I anslutning till detta har Föreningen Gotlands Fornvänner/Gotlands Museum inkommit med en skrivelse 2025-04-09, ”Äskande gällande stöd för teknisk drift av Konstmuseet samt utveckling av Konstmuseiverksamheten”, ärende RS 2025/1057.

Äskandet avser:

- Årligt driftsbidrag, gällande teknisk drift av Konstmuseet (Skolan 1, Visby) om 5,6 Mkr, vilket motsvarar ökade kostnader för amortering, ränta, drift och periodiskt underhåll, samt värdeminskningssavdrag under amorteringstiden.
- Garanti för kommunal borgen för upptagna lån gällande om- och tillbyggnad av Konstmuseet (Skolan 1, Visby), samt att överlåtelseförbudet som finns i gåvobrevet upphävs.
- Årligt ökat driftsbidrag gällande verksamhetsutveckling om 800 tkr, för ökade pedagogiska resurser, ökat öppethållande, resurskrävande utställningar mm.

Äskandet går i linje med konstöversynens rekommendationer och regionstyrelseförvaltningen ser satsningen på ett konstmuseum i Visby som en viktig insats mot Region Gotlands mål och som en del i det nationella uppdraget inom kultursamverkansmodellen.

Dock innebär äskandet ett stort åtagande för Region Gotland med långsiktig inverkan på den regionala ekonomin. Ärendet innehåller också juridiska

aspekter som behöver utredas ytterligare, exempelvis gällande möjligheten att stryka överlåtelseförbudet och gränsdragningar mot lagen om offentlig upphandling. Nyligen har det också inkommit ett förslag från en aktör på Gotland som gäller en gåva av en befintlig konstverksamhet. Behandlingen av detta ärende kan också komma att påverka Konstmuseets framtida verksamhet.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför att regiondirektören ges i uppdrag att bereda äskandet ytterligare och återkomma till budgetavstämning hösten 2025.

Ärendebeskrivning

Regionstyrelseförvaltningen har tidigare fått i uppdrag att återkomma till budgetberedningen 2025 med ett förtydligande av vad utveckling av Konstmuseets verksamhet innebär för Gotlands Museum. Dialog kring utvecklingen har förts med Gotlands Museum under 2023 och 2024. I anslutning till detta har Föreningen Gotlands Fornvänner/Gotlands Museum inkommit med en skrivelse 250409, ”*Äskande gällande stöd för teknisk drift av Konstmuseet samt utveckling av Konstmuseiverksamheten*”, ärende RS 2025/1057. Äskandet avser:

- Årligt driftsbidrag, gällande teknisk drift av Konstmuseet (Skolan 1, Visby) om 5,6 Mkr, vilket motsvarar ökade kostnader för amortering, ränta, drift och periodiskt underhåll, samt värdeminskningsavdrag under amorteringstiden.
- Garanti för kommunal borgen för upptagna lån gällande om- och tillbyggnad av Konstmuseet (Skolan 1, Visby), samt att överlåtelseförbudet som finns i gåvobrevet upphävs.
- Årligt ökat driftsbidrag gällande verksamhetsutveckling om 800 tkr, för ökade pedagogiska resurser, ökat öppethållande, resurskrävande utställningar mm.

Bakgrund

Föreningen Gotlands Fornvänner driver kulturinstitutionen Gotlands Museum som har det regionala områdesansvaret för områdena kulturarv, konst och slöjd.

Stöd för konstmuseiverksamhet utgår till Gotlands Museum inom årlig fördelning av kultursamverkansmodellens medel. Stöd ges för verksamhet som uppfyller nationella och regionala kulturpolitiska mål, men det saknas tillräckliga medel för skötsel av fastigheter och samlingar. Detta, samt byggnadens skick då den skänktes, har resulterat i stora underhållsbehov av fastigheten Skolan 1.

Efter nästan 30 års slitage bedömdes fastigheten Skolan 1 inte längre fylla sin funktion som konstmuseum. Tak och fasad samt de tekniska installationerna som el, avlopp, värmesystem och ventilation har nått sin tekniska livslängd och klimatet i byggnaden var undermåligt. Konstmuseet nekades inlån från andra

institutioner och delar av den konst som visades i huset påverkades på grund av avsaknaden av klimatstyrning.

I november 2019 stängde därför Gotlands Museum Konstmuseets lokaler. Sedan dess har konstverksamheten bedrivits dels i Fornsalen, dels på andra platser i samverkan med andra aktörer. Konstmuseets lokaler har under tiden tillgängliggjorts för lokala konstaktörer för utställningar, workshops och andra aktiviteter.

Ekonomiska behov – äskande

För reparation och underhåll av fastigheten Skolan 1 äskas garanti för kommunal borgen för upptagna lån (64 mnkr), årligt driftsbidrag för teknisk drift (årligen 5,6 mnkr) och utveckling av konstverksamheten (årligen 0,8 mnkr). Behoven markeras i grått i tabellerna nedan.

Tabell 1: Finansiering om- och tillbyggnad av Konstmuseet (Skolan 1).

Finansiering, specifikation	Belopp (mnkr)	Kommentar
Lån egen bank	64	Borgensåtagande Region Gotland 64 mnkr, 40 år
Övrig finansiering inkl egna medel	8,6	Föreningen Gotlands Fornvänner
SUMMA	72,6	Total kostnad för om- och tillbyggnad

Tabell 2: Kostnader teknisk drift av Konstmuseet (Skolan 1).

Drift, specifikation	Tidigare (tkr)	Nytt museum (tkr)	Behov	Kommentar
Fastighetskostnader	350	1 187	837	Utökade ytor, klimatanläggning
Finansieringskostnader	200	5 000	4 800	64 mnkr lån, 5 % ränta, 40 år
SUMMA	550	6 187	5 600	Årligt utökat driftstöd

Tabell 3: Kostnader för utökad verksamhet inom Konstmuseet.

Verksamhetsutveckling, specifikation	(tkr)
Nya beräknade kostnader	5 628
Nya beräknade intäkter	4 330
Egen finansiering	498
Behov	800

Beskrivning av om- och tillbyggnad av Skolan 1

I äskandet beskrivs den planerade renoveringen av befintlig byggnad, nybyggnad och utomhusmiljöer i den bifogade programhandlingen (bilaga *Programhandling Gotlands Konstmuseum*).

Befintlig byggnad renoveras externt och internt enligt behov för 44,7 mnkr. Receptionen får en mer central placering med en öppnare entréhall. Utrymmet till vänster om entrén anpassas för pedagogisk verksamhet, avgränsas och får egen ingång för att möjliggöra kvällsverksamhet. Till höger om entrén kvarstår utställningslokaler. På plan två ges utrymme till arbetsplatser, mötesrum och utställningslokaler. På plan tre finns också arbetsplatser och utställningsyta.

Nybyggnad/tillbyggnad görs för 17,7 mnkr på fastighetens baksida, ett arkitektoniskt samtida tillägg. Utställningsrummet föreslås bli en egen

klimatzon för att nå samtliga krav för konsthantverk och därmed säkerställa inlåning från andra verksamheter. Inlastning från Mellangatan samt lokaler för konsthantverk och säker förvaring förbättrar arbetsmiljö och säkerhet.

Utomhusmiljöerna utvecklas för ökad tillgänglighet, lek och grönska för 10,2 mnkr. Två nya, tillgängliga entréstråk med bland annat ängsyta, lekskulptur, färgglada utomhusmöbler, perennplantering samt ett tak för barnvagnar och cyklar. I mitten etableras en torgplats med rum för scenkonst, utställning, pedagogisk verksamhet och mingel.

Totalt beräknas kostnaden för om- och tillbyggnad bli 72,6 mnkr inklusive moms. (Finansieringsbehovet beskrivs ovan under ”ekonomiska behov”). Museiverksamhet är inte momspliktig vilket gör att det inte är möjligt att dra av ingående moms. Moms- och skatteexperter utreder dock om det finns möjlighet till vissa momsavdrag.

Tabell 4: Kostnadsfördelning om- och tillbyggnad av Konstmuseet (Skolan 1).

Kostnader byggnation, specifikation	Belopp (mnkr)	Kommentar
Renovering befintlig byggnad	44,7	Renoveringsbehov: Tak, fasad, ventilation m m
Nybyggnad	17,7	För klimatsäkrad hantering av inlånad konst.
Utomhusmiljöer	10,2	Nya entréer och ytor framför byggnaden.
<i>SUMMA</i>	72,6	

Beskrivning av verksamhetsutveckling

Sedan fastigheten Skolan 1 stängde i slutet av 2019 har konstmuseiverksamheten bedrivits i lika hög grad som tidigare genom utställningar på Fornsalen samt på andra platser runt om på Gotland, i samverkan med olika aktörer och samverkanspartners. Konst- och konstverksamhet har uppstått på nya platser, såsom Gotlandståget, Skördefestivalen och gamla Bingebyhallen. Det har varit ett sätt att nå nya målgrupper som annars sällan möter konst.

År 2023 tog Gotlands Museum fram ett visions- och verksamhetsdokument för utveckling av konstmuseiverksamheten på uppdrag av Region Gotland (bilaga *Gotlands Konstmuseum – visioner och mål för verksamheten*). Där poängteras Konstmuseet som en öppen och inkluderande institution med fokus på samtidskonst, form och design samt demokrati- och samhällsfrågor. I visionsdokumentet lyfts också behovet av konstnärlig förnyelse och kreativt nytänkande samt att verksamheten ska vara särskilt angelägen för barn och unga. Konstmuseet ska erbjuda konstupplevelser på Gotland året om och bidra till Gotlands attraktivitet.

Efter planerad ombyggnation av Skolan 1, är tanken att flera aktörer ska verka i lokalerna. Samtal förs med Konst och form på Gotland och BAC, men har inte konkretiserats eller formaliserats. Konst och form på Gotland är en främjandeorganisation för aktörer på bild-, form- och slöjdområdena. BAC är en residensverksamhet med internationellt fokus. Konstmuseet ska också tillgängliggöras för andra organisationer och grupper, i första hand inom konst

och formområdet. Med ett ökat öppethållande och resurser för samverkan kan platsen och huset etableras som en nod för konst och form på Gotland.

Målet är att konstmuseiverksamheten ska nå 40 000 besökare, både boende och besökande. För detta krävs utökade öppettider jämfört med den verksamhet som förut drevs i konstmuseibyggnaden.

En prioriterad målgrupp för konstmuseiverksamheten är och kommer vara barn, unga och unga vuxna. Idag möter Gotlands Museum denna målgrupp genom skol- och lovverksamhet, pedagogiska projekt och öppen verksamhet med eget skapande, visningar och samtal om konst under arbetsnamnet *"Häng på museet"*. Det är fri entré till och med 18 år, rabatter för studenter på entréer och årskort, samt att all skolverksamhet är gratis för gotländska skolklasser.

Drygt 1 000 elever deltar årligen i skolprogram gällande konsten. Den pedagogiska verksamheten är resurskrävande och för att kunna ta emot fler skolklasser och besökare i pedagogisk verksamhet krävs ökade resurser. Idag finns en pedagogtjänst om 50 %, men för att möta efterfrågan och uppnå målen om en ökning av besökare till Konstmuseet krävs ökade pedagogiska resurser om minst 50 %. Behovet markeras i grått i nedanstående tabell.

Tabell 5: Kostnader och intäkter för utökad verksamhet inom Konstmuseet.

Kostnader verksamhet, specifikation	Önskat läge (tkr)	Kommentar
Personal	4 228	Ökat öppethållande, pedagogisk resurs
Verksamhetskostnader	1 000	Utställningar, program, inlåning, arvoden
Samlingsförvaltning	400	Magasinyta förvaring konst
SUMMA kostnader	5 628	
Intäkter verksamhet, specifikation	Önskat läge (tkr)	Kommentar
Befintligt stöd KSM	2 400	Uppräkning 2 %
Publikintäkter	1 200	Entréer, programverksamhet, butik
Hysesintäkter	730	Alla ytor nyttjas året runt
Egen finansiering	498	Från övrig verksamhet
Behov ökat stöd	800	Årligt utökat verksamhetsstöd
SUMMA intäkter	5 628	

Tidplan

Byggstart är planerad till våren 2026 och invigning planeras sommar/höst 2028. Det medför ett behov av ekonomiskt stöd för att täcka ränta och amortering från juli 2026 om 2,8 mnkr. Från 2027 krävs det fulla stödet för teknisk drift om 5,6 mnkr. Ökade årliga verksamhetsmedel om ytterligare 800 tkr behövs från oktober 2027. Behoven markeras i grått i nedanstående tabell.

Tabell 6: Behov av ökat årligt stöd under utvecklingstid och framåt.

Tidplan behov ökat stöd	(mnkr)	Specifikation
Behov ökat stöd 2026	2,8	Driftstöd del av år
Behov ökat stöd 2027	5,6	Årligt driftstöd
Behov ökat stöd från okt 2028-	6,4	Årligt ökat stöd inkl verksamhetsstöd

Övrigt

När byggnaden Skolan 1 skänktes som gåva till Gotlands Museum, skrevs en formulering om överlåtelseförbud i gåvobrevet. Banken anser att den minskar fastighetens värde. Gotlands Museum önskar därför att detta stryks ur gåvobrevet.

Bedömning

Äskandet går i linje med konstöversynens rekommendationer och regionstyrelseförvaltningen ser satsningen på ett konstmuseum i Visby som en viktig insats mot Region Gotlands mål och som en del i det nationella uppdraget inom kultursamverkansmodellen.

Dock innebär äskandet ett stort åtagande för Region Gotland med långsiktig inverkan på den regionala ekonomin. Ärendet innehåller också juridiska aspekter som behöver utredas, exempelvis gällande möjligheten att stryka överlåtelseförbudet och gränsdragningar mot lagen om offentlig upphandling. Nyligen har det också inkommit ett förslag från en aktör på Gotland som gäller en gåva av en befintlig konstverksamhet. Behandlingen av detta ärende kan också komma att påverka Konstmuseets framtida verksamhet.

Regionstyrelseförvaltningen ser behov av att utreda flera frågor:

- Undersöka möjligheten att stryka överlåtelseförbudet i gåvobrevet och hur det påverkar bankens krav på regional borgen.
- Utreda borgensåtagandet och hur detta samt driftstödet förhåller sig till Lagen om offentlig upphandling (LOU).
- Utreda behoven kring utveckling av konstmuseets uppdrag i förhållande till den föreslagna gåvan.

Detta kan inte genomföras inom befintliga resurser till budgetberedningen 2025. Förslaget är därför att regionstyrelseförvaltningen ges i uppdrag att ytterligare bereda ärendet och återkomma till budgetavstämningen hösten 2025.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-04-11

Äskande gällande stöd för teknisk drift av Konstmuseet samt utveckling av konstmuseiverksamheten daterad 2025-04-09

Bilaga 1 *Föreningen Gotlands Fornvänner* daterad 2025-04-09

Bilaga 2 *Förstudie Gotlands Konstmuseum* daterad 2022-05-24

Bilaga 3 *Gåvobrev* daterat 1987-12-31

Bilaga 4 *Kostnadsrapport* daterad 2023-10-12

Bilaga 5 *Programhandling Gotlands Konstmuseum* daterad 2023-10-16

Bilaga 6 *Gotlands Konstmuseum, visioner och mål för verksamheten* daterad 2023-12

Regionstyrelsen 2023-05-30 § 182

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Angelica Andersson Fihn
Avdelningschef kultur och fritid

Skickas till
Gotlands Museum